

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน
 คณะนักวิจัย 1) รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมศักดิ์ ตุ่มศิริ
 ปีพุทธศักราช 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและประเมินภาพทั่วไปของชุมชนที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการเกษตรแบบพึ่งพาตนเองของชุมชน 3) พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร แม่บ้านเกษตรกร ยุวเกษตรกร ที่เป็นสมาชิกในโครงการศูนย์เรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งพาตนเอง 6 จังหวัดทุกภูมิภาค เจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการส่งเสริมการเกษตรรวม 130 คน ด้วยการสัมภาษณ์ การอภิปรายกลุ่ม ทดลองชุดข้อความรู้ในถ่ายทอดวิทยากรในรูปแบบต่างๆ และ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) แหล่งข้อมูล หรือความรู้ของผู้ให้ข้อมูลในชุมชน คือ หอกระจายข่าว ผู้นำเกษตรกรในหมู่บ้านและศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง คือ การศึกษาด้วยตนเอง บทบาทของนักส่งเสริมในความคิดเห็นของสมาชิก คือ การบริการในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การประสานงานกับภายนอกชุมชน การดำเนินการตามแผนการบริการข้อมูลข่าวสาร และการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการเกษตรแบบพึ่งพาตนเองเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนมีทั้งความรู้ด้านการประกอบอาชีพและความรู้ด้านการดำรงชีวิตประจำวันแบบพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง ความรู้ที่ต้องการจากนอกชุมชนคือ ความรู้ด้านการประกอบอาชีพ การตลาด บรรจุกภัณฑ์ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในครัวเรือน และความรู้ในการผลิตปัจจัยการผลิตเพื่อใช้เองในชุมชน มีการจัดการความรู้โดยการบอกเล่าต่อกันมา เขียนเป็นคู่มือ การถ่ายทอดโดยการสาธิต การประชาคมกลุ่มหรือหมู่บ้าน การสร้างคลังความรู้ในชุมชน โดยการจัดทำศูนย์เรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งพาตนเอง แบ่งความรู้ตามความชำนาญและความสนใจเป็นกลุ่มย่อย การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกับนักส่งเสริมยังอยู่ในระดับน้อย 3) รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรเริ่มจากการศึกษาเกษตรกรและชุมชนผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์เชิงระบบบนพื้นฐานของกรอบแนวคิดการพึ่งพาตนเอง ค้นหาความรู้ที่มีอยู่ในตัวเกษตรกรและชุมชน หรือภูมิปัญญาผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในส่วนของปัญหา นักส่งเสริมควรใช้แนวคิดกระบวนการแก้ปัญหาและการลดความขัดแย้งในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร โดยการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาความต้องการของเกษตรกร และค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ จากคลังความรู้ ในส่วนแนวทางการส่งเสริมควรพิจารณาให้สอดคล้องกับปรัชญาการส่งเสริมการเกษตรที่ให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ ตามแนวคิดการพึ่งพาตนเอง ส่วนสำคัญของรูปแบบ คือ การถ่ายทอดนวัตกรรมไปสู่เกษตรกรผ่านหลักการสื่อสาร ทั้งในส่วนของผู้ส่งสารซึ่งหมายถึงนักส่งเสริม ตัวสารซึ่งหมายถึงนวัตกรรมที่นักส่งเสริมต้องการส่งให้แก่เกษตรกรหรือผู้รับสาร ช่องทางที่เกษตรกรจะได้รับทราบถึงนวัตกรรมนั้น และประชาสัมพันธ์นวัตกรรมแก่สาธารณะ เพื่อให้มีการศึกษาพัฒนานวัตกรรมนั้นให้ก้าวหน้าและเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ รูปแบบ การส่งเสริมการเกษตร การพึ่งพาตนเอง ชุมชน

Research Title : The Development of Agricultural Extension Model for Community Self-Reliance

Researchers : 1) Dr. Jinda Khibtong, Associate Professor; 2) Charlermsak Toomhirun Assistance Professor; **Year : 2012**

Abstract

The objectives of this research were to 1) study and evaluate the general circumstances of the related communities 2) study participatory approach of communities in the self-reliance agricultural extension, 3) develop the agricultural extension model for community self-reliance. Data compilation from members of the project on Agricultural Knowledge Center for Self-reliance from 6 provinces throughout the region, agricultural extension agents and educators totaling 130 persons. Data collecting through interviewing and group discussion, Data were analyzed by descriptive statistics and content analysis.

The study found that 1) source of rural information were broadcast, agricultural village leaders and Sub-District Agricultural Technology Transfer and service Center respectively. The information on their occupation. 2) They participated in the self-reliance agricultural extension through knowledge management for occupation and living issues. They had low level in participating in agricultural extension activities. 3) the agricultural extension model begins with study of farmers and communities where they live . Based on the concept of self-reliance , the mentioned study of farmers and their communities were conducted through the analytical systems thinking process so as to find out farmers' or communities' problems. Apart from learning about farmers or communities' problems and their limitations, the agricultural extension agent also discovers tacit knowledge of farmers, communities and local indigenous wisdom through the knowledge sharing process. As for the problems, the agricultural extension agent is recommended to employ a problem solving and conflict reduction process for seeking guidelines to solve problems encountered by farmers. That is to prioritize farmers' serious problems by finding guidelines from the knowledge bank to solve those problems, perhaps either from the public knowledge bank or the knowledge bank jointly constructed earlier by the agricultural extension agent and farmers or communities according to the knowledge management process from individuals' or communities' indigenous wisdom. The agricultural extension agent should learned together with farmers in order to acquire appropriate innovation for potential solutions or building new models of agricultural development guidelines. Once the agricultural extension agent learned the innovation, the significance of this model is to communicate the innovation. The sender is the agricultural extension agent, the message refers to the innovation that the agricultural extension agent would like to send to farmers, and the channel allows farmers to learn that innovation. Besides the transfer to farmers, it is also recommended that the agricultural extension agent to publicize the innovation acquired to the general public.

Keywords: Model , Agricultural extension, Self-reliance, Community